

Α. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1821-1827)

2. Πρόσφυγες από τον ελλαδικό χώρο

Προσφυγικά ρεύματα από Θεσσαλία, Μακεδονία, Ήπειρο:

- Ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα με το μεταναστευτικό ρεύμα από τη Μικρά Ασία.
- Συνεχίστηκε όμως και κατά το δεύτερο έτος της Επανάστασης, **προς δύο κυρίως κατευθύνσεις:**

α. Από τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία προς τις **Βόρειες Σποράδες**.
β. Από την Ήπειρο και τα Άγρια προς τη **Δυτική Στερεά** και ειδικότερα το **Μεσολόγγι**.

Προσφυγικό ρεύμα στις Βόρειες Σποράδες:

- Κάτοικοι της Θεσσαλομαγνησίας και της Κεντρικής Μακεδονίας κατέφυγαν στις **Βόρειες Σποράδες (Σκιάθο, Σκόπελο, Σκύρο)** και το **Τρίκερι της Μαγνησίας**.

Αιτία: Η προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων και η αποτυχία του επαναστατικού κινήματος στη Μαγνησία και τη Χαλκιδική (άνοιξη 1821).

- Το επόμενο έτος (1822) πολλοί αγωνιστές και οπλαρχηγοί από τη Μακεδονία και τον Όλυμπο κατέφυγαν στις **Σποράδες**. Μικρός αριθμός κατευθύνθηκε στη συνέχεια στις **Κυκλάδες** και κάποιοι μεμονωμένοι στη **Στερεά Ελλάδα**.

Αιτία: Η καταστολή του κινήματος στον Όλυμπο από τα τουρκικά στρατεύματα.

Επιπτώσεις του προσφυγικού ρεύματος στις Βόρειες Σποράδες:

- Φτώχεια, σύγχυση και αναρχία.
- Αδυναμία των τοπικών αρχών να περιθάλψουν τους άπορους και πεινασμένους νεοφερμένους, αλλά και να διατηρήσουν την τάξη.
- Φαινόμενα ληστείας και πειρατείας.
- Κρούσματα βίας προκαλούσαν ειδικά οι πρόσφυγες από τον Όλυμπο, οι οποίοι απέβησαν στην πράξη κυρίαρχοι των νησιών και τρόμος των εγχωρίων.

Προσφυγικά ρεύματα προς τη Δυτική Ελλάδα και το Μεσολόγγι:

- Μεγάλα κύματα προσφύγων από την Ήπειρο κατευθύνθηκαν στη **Δυτική Στερεά**, για να αποφύγουν τα τουρκικά αντίποινα, μετά την καταστολή του κινήματος, το καλοκαίρι του 1821.

- Πλήθη συνέρρευσαν στο **Μεσολόγγι**.

- Τελευταίοι κατέφθασαν οι **Σουλιώτες** στις **αρχές του 1823**, μέσω των Ιόνιων νησιών, μετά τη λύση της πολιορκίας του Σουλίου.

Ενέργειες αποκατάστασης των Σουλιωτών προσφύγων και αντιδράσεις από τους ντόπιους:

- Οι **Σουλιώτες πρόσφυγες** έφτασαν σε μια περίοδο κατά την οποία το **Μεσολόγγι**, μετά την εκδίωξη των Τούρκων από τη Δυτική Στερεά, είχε πλέον **επιβαρυνθεί υπερβολικά**.

→ Οι **εγγώριοι** **δυσφορούσαν** έντονα γι' αυτήν τη συνεχή εισροή προσφυγικών πληθυσμών.

→ Για να ανακουφιστεί η πόλη, το **Βουλευτικό** παραχώρησε στους **Σουλιώτες** το **Ζαπάντι**, βορειοδυτικά του Αγρινίου.

→ Οργανωμένες όμως **αντιδράσεις** των **ντόπιων** **ματαίωσαν** τη σχεδιαζόμενη παραχώρηση γης για εγκατάσταση προσφύγων.

• Παρά την αποτυχία, η απόφαση αυτή αποτελεί την **πρώτη ιδέα για αποκατάσταση προσφύγων στα χρόνια του Αγώνα** και έφερε στο προσκήνιο το **ζήτημα αξιοποίησης των «εθνικών γαιών»**, που επρόκειτο να απασχολήσει αργότερα το νεοελληνικό κράτος.

Δραστηριοποίηση προσφύγων στην Γ΄ Εθνοσυνέλευση:

• Από τους Ηπειρώτες πρόσφυγες, πρώτοι οι **Σουλιώτες** πέτυχαν να εκπροσωπηθούν στην **Γ΄ Εθνοσυνέλευση**, όπου έθεσαν ως βασικό θέμα την **παραχώρηση τόπου** για μόνιμη εγκατάσταση.